

17. Сучасні освітні технології у вищій школі: Матеріали міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1-2 листопада 2007 року): Тези доповідей: У 2 ч. – Ч. 2. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2007. – 259 с.

Summary

The article deals with the problem of the concepts of "interactive technology" and "interactive methods" of teaching foreign languages, in particular dialogic speech as an important aspect of teaching English as a foreign language. The importance of this method as a means of intensification, optimization and stimulation of studying process has been investigated. Special attention is paid to introduction of this method at the faculty of tourism.

The main difficulties have been analysed. The ways of overcoming them are determined.

УДК 371.1

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Худзей О.О.

ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

Постановка проблеми та її вирішення. Характеристиками сучасного світу є глобалізація, інтенсивна інформатизація, динамізм змін, що поставило перед освітою завдання формування особистості, здатної жити і діяти в нових умовах. Це, своєю чергою, вимагає активізації пошуку нових форм і методів організації навчально-виховного процесу. Сучасними вітчизняними науковцями здійснюється розробка концепцій оновлення освітньої структури.

Актуальність. В умовах глобалізації зростає роль іноземних мов, адже дедалі частіше вони набувають статусу політичного, соціально-економічного, механізму культурологічного та міжнаціонального порозуміння між представниками світової спільноти. Це пов'язано із низкою причин, зокрема:

– в останнє десятиліття почали інтенсивно розвиватися міжнародні зв'язки України з країнами Європейського Союзу, між українськими і зарубіжними фірмами, підприємствами й організаціями у різних сферах діяльності; розширюються безпосередні зв'язки між українськими і зарубіжними школами; розробляються програми з культурного та освітнього обміну учнями, активізується участь українських школярів у спільних міжнародних проектах;

– сучасний світ став більш багатонаціональним і багатомовним: з одного боку, активізується процес глобалізації та економічної конкуренції, а з іншого – зростає роль національної ментальності;

– відбулися зміни на ринку праці: практично всюди потрібні фахівці, які володіють комп'ютерною грамотністю і знають принаймні одну іноземну мову;

– суспільство стало мобільнішим, що дало змогу українським громадянам відпочивати, навчатися і працевлаштовуватися за кордоном.

Іноземна мова сьогодні є не просто частиною культури певної нації, але це і запорука успіху, майбутньої вдалої кар'єри студентів. Досягнення високого рівня володіння іноземною мовою не можливе без фундаментальної мовної підготовки в вищій школі. В більшості ВНЗ країни студенти опановують принаймні дві іноземні мови.

Мета статті полягає в огляді сучасних методів викладання іноземних мов в вищій школі.

Виклад основного матеріалу та отриманні висновки. На сучасному етапі перед викладачами іноземної мови гостро постає проблема пошуку шляхів підвищення пізнавального інтересу студентів до вивчення іноземної мови, зміцнення їх позитивної мотивації в навчанні. Робота зі студентами ВНЗ вимагає поєднання знань іноземної мови зі сферою майбутньої діяльності студентів. Однією з можливостей розв'язання даної проблеми є запровадження технологій інтерактивного навчання.

Методи інтерактивного навчання є складовою частиною сучасних інноваційних технологій. Метою застосування інтерактивних методів у процесі вивчення будь-якої дисципліни є створення комфортних умов навчання, в яких усі студенти взаємодіють між собою. На заняттях створюється можливість обговорення різноманітних проблем, доведення, аргументування власного погляду, тобто відбувається взаємодія викладача і студента, яка орієнтує особистість на розвиток її творчих і розумових здібностей та комунікативних навичок.

Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога.

При відборі сучасних методів навчання необхідно врахувати наступні критерії, відповідно до яких використані методи повинні:

- ⑩ створювати атмосферу, в якій студент відчуває себе вільно і комфортно, стимулювати його інтереси, розвивати бажання практичного вживання іноземної мови;
- ⑩ заохочувати студента в цілому, зачіпаючи його емоції, почуття, тощо;
- ⑩ стимулювати його мовні, когнітивні і творчі здібності;

- ⑩ активізувати студента, роблячи його головною діючою персоною в навчальному процесі, активно взаємодіючою з другими учасниками цього процесу;
- ⑩ створювати ситуації, в яких викладач не є центральною фігурою, тобто, студент повинен усвідомити, що вивчення іноземної мови пов'язано з його особистістю і інтересами, а не з прийомами і засобами навчання використані викладачем;
- ⑩ навчити студента працювати над мовою самостійно на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей – одночасно забезпечити диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу;
- ⑩ передбачити різні роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, в певній мірі, стимулюючи активність студентів, їх самостійність, творчість.

Серед інтерактивних методів навчання, які набули найбільшого застосування в процесі вивчення такої дисципліни, як «Ділова іноземна мова» слід назвати такі методи, як «піраміда», «гудіння» та «мозковий штурм» («мозкова атака»). Великий інтерес у студентів викликають заняття, проведені за методом «піраміди». Він може використовуватися під час роботи з різноманітними темами. Цей метод вимагає активної участі всіх членів групи в роботі його обговоренні. Викладач пропонує студентам 4 стадії опрацювання певної теми:

Стадія 1: Індивідуальна робота. Викладач дає студентам певний час на самостійне ознайомлення з питаннями і проблемами щодо запропонованої теми. Кожному студенту пропонується скласти перелік питань, які вони хотіли б обговорити.

Стадія 2: Робота в парах. Студенти обмінюються власними думками після завершення першої стадії.

Стадія 3: Робота в четвірках. Студенти обговорюють висновки, яких вони дійшли під час опрацювання питань другої стадії, та складають єдиний груповий список.

Стадія 4: Робота у великій групі. Кожна четвірка знайомить присутніх з результатами своєї роботи.

Перевагою методу «піраміда» є гнучкість, оскільки він не завжди може складатися з чотирьох стадій. Наприклад, викладач може запропонувати опрацювання тільки другої та четвертої стадій. У разі обговорення питань протягом усіх чотирьох стадій, викладачу варто дати окреме завдання кожній четвірці (наприклад, конкретний аспект запропонованої теми).

У більшості випадків дуже ефективно почати саме з першої стадії - індивідуальної роботи. На цьому етапі студенти вчаться самостійно знаходити проблеми і логічно формулювати власні думки.

Обговорення в парах та четвірках сприяє розвитку комунікативних навичок, проте робота в четвірках є більш ефективною, оскільки студенти вчаться не тільки діалогічного спілкування (робота в парах), але й полілогічного (робота в четвірках).

Під час групового обговорення (стадія 4) всім підгрупам можна запропонувати оголосити результати по черзі. Для досягнення максимального

ефекту підгрупи можуть продемонструвати результати роботи за допомогою кольорових маркерів на ватмані та зробити міні-презентацію.

Наступним інтерактивним методом навчання є технологія «гудіння».

Викладач має поділити велику групу на декілька малих для опрацювання певних тем і питань. Під час жвавого групового обговорення запропонованої теми в аудиторії виникає гомін, який нагадує гудіння, звідси походить назва цього методу. Момент, коли гудіння припиняється, є для викладача сигналом того, що студенти готові обговорювати результати своєї роботи.

Розглянемо наступний інтерактивний метод навчання - «мозковий штурм». Науковці розробили цей метод для розвитку комунікативних навичок у всіх студентів та більш ефективного використання їх творчого потенціалу. Метод «мозкового штурму» заохочує студентів пропонувати нові й оригінальні ідеї завдяки забороні на критичні зауваження з боку викладача чи інших членів групи на стадії генерації ідей.

«Мозковий штурм» зазвичай застосовується для досягнення наступних цілей:

- 1) виявити всі можливі альтернативи перш, ніж приймати рішення;
- 2) розглянути різноманітні аспекти задачі перш, ніж спробувати її розв'язати;
- 3) активізувати групове обговорення.

Якщо викладач збирається на занятті застосувати даний метод, він повинен чітко усвідомлювати, чому саме цей метод було обрано, і яким чином втілити всі ідеї, які були запропоновані на стадії генерації.

Таким чином, методи «піраміда», «гудіння» та «мозковий штурм» характеризуються відтворенням, проектуванням і моделюванням відносин, орієнтованих на підприємницьку діяльність. У процесі роботи у студентів розвиваються не тільки організаційні, але й методологічні та ігротехнічні навички.

Залучення студентів до інтерактивної діяльності, а також підвищення мотивації вивчення іноземної мови може бути досягнуто завдяки використанню ігрових технологій у навчанні. Ігрова технологія забезпечує єдність емоційного та раціонального у навчанні. Ігри відповідають природним бажанням учасника, є унікальним засобом навчання без примусу, підвищують інтерес до учбових занять. Ігрові взаємодії передбачають неформальне спілкування, що дозволяє учасникам розкрити свої особисті якості, підвищують їх самооцінку. За допомогою ігор можна зняти психологічну втому та мовний бар'єр. Безперечно, головною перевагою ігор є колективна форма роботи та створення доброзичливої атмосфери і ситуації успіху для студентів.

Окремо потрібно виділити метод проектів. Є. С. Полат відзначав, що метод проектів передбачає визначену сукупність навчально-пізнавальних засобів та дій студентів, які дозволяють вирішити ту чи іншу проблему в результаті самостійних пізнавальних дій та припускають презентацію цих результатів у вигляді конкретного продукту діяльності. Як педагогічна технологія це є сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, творчих за своєю сутністю.

У проектній роботі студенти залучаються в створену педагогом пошукову навчально-пізнавальну діяльність. Використання проектних технологій робить

можливим формування та розвиток пошуково-дослідницьких, комунікативних, технологічних, інформаційних компетенцій, формує креативність, стимулює інтелектуальну активність, розвиває комунікативні вміння, допомагає формувати міжпредметні зв'язки, вчить використовувати інформаційно-телекомунікаційні технології при вивченні іноземної мови, допомагає оволодіти навичками роботи в групі, формує соціальну мобільність. Крім того, все це підвищує мотивацію студентів, оскільки в даному випадку вивчення мови стає не ціллю, а засобом створення кінцевого продукту діяльності. Навіть найслабші студенти можуть проявити себе тут в повній мірі, виконуючи посильні для них завдання, і, в результаті, кожен студент робить свій внесок у створення проекту.

Проаналізувавши вищезгадані методи навчання, які застосовуються в процесі вивчення іноземної мови, можна зробити висновок, що вони дають студентам можливість виявляти проблеми, збирати та аналізувати інформацію, знаходити альтернативні рішення й обирати найбільш оптимальний шлях розв'язання задач у процесі як індивідуальної, так і групової роботи.

Описані вище методи та прийоми викладання іноземної мови мають багато прихильників, особливо серед викладачів вищих навчальних закладів. Очевидно, що їх використання є цілком виправданим при навчанні студентів вищих навчальних закладів, оскільки дозволяє забезпечити оволодіння студентами професійними і комунікативними компетенціями, здібностями самостійно організовувати свою навчальну діяльність, активно і творчо брати участь в обговоренні та аналізі матеріалу, що вивчається, а також активно застосовувати отримані знання та вміння на практиці. Більше того, описані методи та технології дозволяють ефективно використовувати досить обмежений навчальний час.

Література

1. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003.
2. Педагогічна майстерність: підручник / За ред. І.А. Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 349 с.
3. Полат Е.С. Метод проектів на уроках іноземного мови // Иностранные языки в школе. – 2000. – №2/3. – С. 3–10.
4. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія і практика. – К., 2002. – 136 с.
5. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов. <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiy-shkoli-ukrayini/>

Summary

The article deals with implementation of interactive forms of teaching foreign languages. The author describes interactive technology used in second language teaching in higher educational institutions.